

Doktoritöö: seljaajutraumades on Eesti Euroopas esikohal

10. septembril kaitseb Liis Sabre väitekirja „Seljaajutraumade epidemioloogia Eestis. Peaaju aktivatsioonimuster seljaajutrauma ägedas faasis“.

Seljaajutrauma (SAT) korral saavad seljaajutraumad närvirakud otseselt või kaudselt kahjustada. Suurel osal patsientidest jääb seetõttu eluaegne täielik või osaline jalgade ja/või käte halvatus ning tundlikkushäired, sest kahjustunud närvirakud seljaajutraumade taastumisele ei taastu endisele tasemele.

SAT invaliidistab maailmas igal aastal üle saja tuhande inimese. SAT haigestumuskordajad erinevad riigiti. Arenenud riikide haigestumuskordajad on arenguriikidest suuremad ning seda seletatakse andmete erineva kättesaadavuse, meditsiinilise abi taseme ning üldise erineva elukvaliteediga. Eestis saab igal aastal SAT 39,7 isikut 1 000 000 inimese kohta ehk umbes 50 inimest aastas. Euroopas on see suurim haigestumus. Eestis on ohviteks noored 16–30-aastased mehed, kes kukuvad kõrgusest või saavad vigade autoavariis. Oluline traumapõhjus on noortel ka sporditrauma, millest 90% on tingitud sukeldumisest. Selgub, et Eestis on peaaegu pooled patsiendid trauma saamise ajal alkohoolses joobes.

SAT järel hakkab organism oodatust kiiremini vananema. Kuna häiruvad paljud füsioloogilised protsessid, esineb neil patsientidel palju traumajärgseid tüsistusi ning suurem suremus võrreldes tervete isikutega. Eestis sureb trauma järel naisi rohkem kui

mehi. Suremus on suurim esimesel traumajärgsel aastal. Peamiste surmapõhjusteks on välised põhjused, sepsis ja südame-veresoonkonnahaigused. Kahjuks on SAT-patsientide hulgas suur ka enesetappude hulk.

SAT järel tekivad olulised muutused ja ümberkorraldused ka peaaju. Peaaju aktivatsioonimuster muutub selle järgi, kas patsient paraneb või mitte. Uurimistöö tulemusel selgus, et paranemisel on esimestel traumajärgsetel kuudel peajukoore aktivatsioon laialdasem ja intensiivsem kui mitteparanevatel. Seetõttu võib arvata, et funktsionaalne magnetresonantsomograafilise uuring, millega saab aju aktivatsioonimustrit uurida, on SAT-patsientide paranemise võimalik ennustaja. SAT-ravi tänapäeval puudub, seega on tähtsaim ennetus.

Allikas: www.med24.ee

Uus siirdamist puudutav seadus tulekul

Sotsiaalministeeriumis valmistatakse ette uut rakkude, kudede ja elundite siirdamise seaduseelnõu, mis seab näiteks raviarstile kohustuse kontrollida digiloost patsiendi tahteavaldust. Uue eelnõuga loodetakse laiendada ka elusdoonorite ringi.

Praegu on sotsiaalministeeriumis välja töötamisel eelnõu, mis enam kui kümme aastat vana siirdamise seaduse välja vahetaks. TÜ Kliinikumi transplantatsioonikeskuse direktor Virge Palli sõnul on praktiliselt tegu täiesti uue seadusega, sest eelmine on vananenud.

Uuendustena toob ta välja surunud doonorite puhul näiteks raviarsti kohustuse kontrollida digiloost ajusurmas patsiendi tahteavaldust rakkude, kudede ja elundite surmajärgse loovutamise kohta. Pall selgitas, et praegu ei ole lähedased patsiendi soovide

alati teadlikud, kuid tulevikus saab arst patsiendi lähedastele tahteavaldusest teada anda, kui see digiloos kajastub.

Elusdoonorite puhul loodetakse doonorite ringi laienemist, sest lisaks lähisugulastele ja perele võiks uue seaduse järgi doonor olla ka emotsionaalse sideme alusel, näiteks sõbrad.

Uus seadus toob kaasa ka mitmete rakendusaktide muutmise – näiteks vaadatakse üle ajusurma diagnoosimise põhimõtted.

Sotsiaalministeeriumist kinnitati, et Rakkude, kudede, elundite käitlemise ja siirdamise seadu-

se eelnõu on hetkel majasisesel kooskõlastusringil. Samuti selgitati, et ette valmistatud seaduse eelnõu põhieesmärk on korrastada rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise korraldust Eestis, millega muu hulgas täpsustatakse rakkude, kudede ja elundite käitlemises ja siirdamises osalevate institutsioonide õiguseid ja kohustusi; isikute doonoriks olemise tahteavalduste tegemist; kuidas saab piiratud teovõimega isikust doonor; kuidas peetakse elundi siirdamise ootelehte; millistel tingimustel registreeritakse isikuid elundi siirdamise ootelehele; kuidas tuvastatakse isiku surma, kellest saab rakkude, kudede, elundite doonor; kes võib tegeleda elundi siirdamisega Eestis.

Eelnõu kohaselt on seadus planeeritud jõustuma 1. veebruaril 2014.

GoodNews: Ilusat kooliaasta algust! Märkamist ja vajadusel aitamist!

MONIKA KUZMINA, GoodNews peatoimetaja

Kool on alanud ja kõik väikesed ning suured koolitegelased on taas uut targaks saamise teekonda alustanud. Mida sellele teele siis soovida? Ikka seda, et õpilastel jaguks kannatust tarkusi omandada ning õpetajatele headust, et tarkusi jagada.

Headus ja tarkus, need võiksid käia meie kõigi südames ning mõistuses käsikäes. Armastatud suure hingega Jaan Tätte ütles heade uudiste portaali antud intervjuus, et üldiselt Halb olla on kergem – see tuleb kuidagi iseenesest; et olla Hea – selleks peab vahel rohkem pingutama ja millestki loobuma.

Kutsungi nüüd kõiki üles veidi rohkem pingutama ja kui vaja, siis ka

milleski loobuma, et ühiselt sellel uuel õppeaastal ka head teha. Meie täiskasvanud saame olla eeskujuks noortele ja lastele, tehes ise esimesed sammud hea tahte märgiks aidates heategevuslikke organisatsioone.

SOOVID AIDATA JA HEAD TEHA!?

■ Sul on võimalus toetada haruldase ainevahetushaigusega 1-aastase Gretheli ravi Inglismaal

1-aastane Grethel põeb haruldast pärilikku ainevahetushaigust mukopolüsahharidoos tüüp I (MPS I) ehk Hurleri sündroomi, kus geenidefekti tõttu on häirunud ensüüm α -L-iduronidaasi aktiivsus ning selle tagajärjel talletuvad aja jooksul raku lüsoosoomidesse mukopolüsahhariidid, põhjustades erinevate organsüsteemide progresseeruvat kahjustust. Gretheli puhul on praeguseks alustatud kallid ensüümasendusraviga (Aldurazyme, Genzyme Europe), kuid laps vajab kiiresti täiendavalt ka tüvirakkude siirdamist. Nabavädi tüvirakkude siirdamist viiakse läbi Man-

chesteri Kuninglikus Lastehaiglas Inglismaal (Royal Manchester Children's Hospital, Blood and Marrow Transplant Unit), kus selleks on piisav kogemus. Lähiriikidel on positiivsed kogemused sealse ravi osas olemas ja samuti on sealsed arstid toetanud igati senise ravi ning uuringute läbiviimise osas. Ilma vastava ravita elaks laps 6-7 aastat, kuid perekonnal pole endal toimetulekut, et tasuda reisi- ning elamiskulude eest.

Kuidas Sina saad aidata?

* hakates Lastefondi püsiannetajaks, * tehes ühekordse annetuse Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi annetuskontodele, lisades selgituseks "Grethel" 221015828742 (Swedbank) 10220014910011 (SEB) 334408530000 (Sampo) 17000285384 (Nordea) 771000610813 (LHV)

■ Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskus otsib andekaid vabatahtlikke

Tallinna Puuetega Inimeste Koda otsib vabatahtlikke, kes on valmis uuel algaval hooajal oma aega ja annet pa-

KARSKUSLIIT MEENUTAB – lapseootel hoitud alkoholist!

Üheksanda kuu üheksandat päeva, ehk 9. septembrit, tähistatakse rahvusvahelise alkoholi tarvitamise poolt põhjustatud sünnikahjustuste teadlikustamise päevana ning ka Eesti Karskusliit meenutab esmajoonelisele naistele, et raseduse 9 kuud peaksid olema täielikult alkoholi vabad.

Alkoholist põhjustatud sünnidefektid (Fetal Alcohol Spectrum Disorders – FASD) on pöördumatud ja kestavad terve eluaja. Alkoholi teratogeene ehk aine, mis võib tekitada loote arenevas ajus väärtarenguid. Ükskõik, millisel raseduse kuul naine alkoholi tarvitab, toimib see lootele alati, sest alkohol läbib platsenta täielikult. Nende sünnikahjustuste kõige raskemateks kujulisemaks väljendu-

seks on fetaalne alkoholisündroom (FAS), mis on mentaalse taandarengu juhtivaks põhjuseks lääne maailmas.

“Alkoholi teratogeenne mõju avastati alles 1970-ndate aastate keskel ning paistab, et selle probleemi tõsidust siiani ei mõisteta,” ütles Karskusliidu esimees Lauri Beekmann. “On ülioluline, et igasuguse alkoholi poolt põhjustatava riski ärahoidmiseks, otsustaksid naised raseduse ajal ning rasedust planeerides alkoholist täielikult loobuda. Paraku kostub mõnikord vestlustes või kommentaarides arvamusi, et vast mingi väike kogus siiski midagi halba ei tee ja siiani on kahjuks kuulda ka arstidest, kes mingitel põhjustel selle hoiatuse tõsidust vähen-

davad. Nagu kinnitab näiteks ka tänase päeva puhul USA Tervishoiu Instituut “ei ole ühtegi tõestatult ohutut alkohoolikogust, mis ei väljendaks riski loote arengule”.

Alkoholi tarvitamise poolt tekitatud sünnikahjustused on pöördumatud ja ravimatud, kuid samas 100% ennetatavad. Nendel kahjustustel on vaid üks põhjus ja selleks on ema alkoholi tarvitamine raseduse ajal. Kuna paljud naised saavad oma rasedusest teada alles mitu nädalat peale raseduse alguse, soovitatavki paljude riikide ametlikud juhised hoiduda alkoholist kohe kui paar hakkab rasedust planeerima ning USA kutsus kõiki aktiivset seksuaalelu elavaid naisi seda teemat oma arstiga arutama.

TÜ professor: alkoholsõltuvus tapab kõige rohkem, aga seda sisuliselt ei ravita

KUMUs peetud alkoholsõltuvuse konverentsil, kus Eesti ja Inglismaa tippspetsialistid arutasid alkoholsõltuvuse ravivõimaluste üle, ütles Tartu Ülikooli professor Eduard Maron, et alkohol on maailmas kõige enam alatahtsustatud ja alaravitud psühhiaatriline probleem – kui skisofreenikutest saab ravi 82%, siis alkohoolikutest vaid 8%.

“Alkoholsõltuvus on kõige vähem ravitud probleem psühhiaatrias,” rääkis Tartu Ülikooli professor Eduard Maron. “Kui skisofreenia puhul

saab ravi 82% haigetest, bipolaarsete ehk meeleoluhäirete puhul 60% ning depressiooni puhul 55%, siis alkoholi puhul vaid 8%. Oluline on, et kroonilise alkoholitarbimise puhul inimene enam naudingut ei saa – nagu saavad mõõdukad tarbijad, vaid nauding asendub depressiooni ja ärevushäiretega. Alkoholism on toataalselt alatahtsustatud ja alaravitud probleem, mis tapab kõige rohkem inimesi maailmas.”

“Iga inimene peaks teadma numbrit – mitu ühikut alkoholi ta nädalas

tarbib. See on sama oluline kui teada oma kolesterooli, vererõhu või vere-suhkru näitajat,” lisas Londoni Imperial College'i professor David Nutt.

Eestis on alkoholsõltlasi kaks korda rohkem kui Euroopas keskmiselt. Aastas sureb Eestis ca 1500 inimest alkoholsõltuvuse tõttu, neist 80% parimas produktiivses eas mehed. Eestis pöördub arsti poole vaid ca 5% alkoholsõltuvusega inimestest.

■ Sul on võimalus toetada väikese Jani ravil käimist

Jan on enneaegselt sündinud poiss, kelle mureks on spastilisus. See on lihaste kange olek, mille tõttu on lapse motoorne areng aeglustunud. Praeguseks Jan veel ei kõnni, kuid käte abil suudab end püsti ajada. Jan peab käima 2 korda nädalas ravil Tartus, lisaks veel 2-3 korda nädalas Viljandis Karula hooldekodus grossingul ja võimalusel nädal või kaks ravil Viljandis. Lapse sõidutamine on pere jaoks suur väljaminek. Transpordikulutustele lisanduvad ka kulud ravimitele ja rehabilitatsioonile.

Kuidas Sina saad aidata?

* hakates püsiannetajaks, * tehes ülekande Lastefondi annetuskontodele, lisades selgituseks "Jan": 221015828742 (Swedbank) 10220014910011 (SEB) 334408530000 (Sampo) 17000285384 (Nordea) 771000610813 (LHV)

HEAD TEOD MOODUSTAVAD ARMASTUSE KETI

Emma Teresa

Kuidas Sina saad aidata? ANNETUSE SAAB TEHA: www.swedbank.ee/about/support/donate/projects